Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
ATHANASIOS RANTOS
prednesené 6. februára 2025[1]

Vec C-514/23

Tiberis Holding Srl
proti
Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA,
Ministero dello Sviluppo Economico,
Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica,
za účasti:
Conza Energia Srl

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podala Consiglio di Stato (Štátna rada, Taliansko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Životné prostredie – Podpora využívania energie z obnoviteľných zdrojov – Smernica 2009/28/ES – Článok 3 – Smernica (EÚ) 2018/2001 – Článok 4 – Vnútroštátne stimuly na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov – Predaj energie na voľnom trhu – Systém podpory – Rôzne podmienky podpory podľa veľkosti výrobného zariadenia – Prístup k stimulačnému mechanizmu prostredníctvom systému zápisu do registra – Vrátenie súm prevyšujúcich hodnotu stimulu v prípade zvýšenia trhovej ceny energie (tzv. mechanizmus ‚záporného stimulu') – Rozhodnutie Komisie o nevznesení námietok – Zlučiteľnosť s týmito smernicami – Prípustnosť"

I. Úvod

1. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 smernice 2009/28/ES a článku 4 smernice (EÚ) 2018/2001[2] o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré stanovujú, že členské štáty môžu pod podmienkou dodržania určitých zásad uplatňovať okrem iného systémy podpory na dosiahnutie svojich cieľov v oblasti výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov.

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[2] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES (Ú. v. EÚ L 140, 2009, s. 16). Táto smernica bola zrušená a nahradená smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 2018, s. 82). Vzhľadom na dátum predmetných skutkových okolností sa však na spor vo veci samej uplatňuje *ratione temporis* smernica 2009/28.

2. Tento návrh bol podaný v rámci v sporu týkajúceho sa osobitného spôsobu vykonávania schémy štátnej pomoci prijatej Talianskom na podporu elektriny z obnoviteľných zdrojov, ktorého účastníkmi sú na jednej strane Tiberis Holding Srl (ďalej len „Tiberis“) a na druhej strane Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA (Prevádzkovateľ energetických služieb, Taliansko, ďalej len „GSE“), Ministero dello Sviluppo Economico (Ministerstvo hospodárskeho rozvoja, Taliansko) a Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica (Ministerstvo životného prostredia a energetickej bezpečnosti, Taliansko).

3. Consiglio di Stato (Štátna rada, Taliansko) sa konkrétne pýta, či je s uvedenými ustanoveniami zlučiteľný spôsob uplatňovania systému stimulov na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov, ktorý stanovuje pre výrobcov, ktorí predávajú energiu na voľnom trhu, stimulačnú sadzbu zaručujúcu minimálnu cenu, ktorá je súčasne aj maximálnou cenou na základe mechanizmu vrátenia súm presahujúcich hodnotu stimulačnej sadzby, ak je trhová cena vyššia ako táto sadzba (tzv. mechanizmus „záporného stimulu“) (ďalej len „mechanizmus záporného stimulu“ alebo „mechanizmus zúčtovania“). Mechanizmus záporného stimulu sa okrem toho vzťahuje len na výrobcov predávajúcich energiu na voľnom trhu, ktorí získavajú stimul na základe zápisu do registra, ale nie na výrobcov, ktorí získavajú stimul na základe účasti na aukcii.

4. Prejednávaná vec ponúka Súdnemu dvoru príležitosť rozhodnúť o vzájomnom vzťahu medzi rozhodnutím Európskej komisie, ktorým sa schvaľuje schéma pomoci na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, povinnosťami vymedzujúcimi stimuly, ktoré členské štáty musia uplatňovať podľa smernice 2009/28 a smernice 2018/2001, ktorá ju nahradila, ale obsahuje podobné ustanovenia, ako aj rozsahom právomocí vnútroštátnych súdov, keď rozhodujú o sporoch týkajúcich sa súladu určitých spôsobov vykonávania schém štátnej pomoci, ktoré vopred schválila Komisia, s týmito smernicami.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Smernica 2009/28

5. Článok 2 smernice 2009/28, nazvaný „Vymedzenie pojmov“, vymedzoval v druhom odseku písm. k) pojem „systém podpory“ ako „akýkoľvek nástroj, systém alebo mechanizmus, ktorý uplatňuje členský štát alebo skupina členských štátov a ktorý podporuje využívanie energie z obnoviteľných zdrojov energie znížením nákladov na túto energiu, zvýšením ceny, za ktorú sa môže predávať, alebo zvýšením nakúpeného objemu takejto energie prostredníctvom povinnosti využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie alebo inak…“

6. Článok 3 tejto smernice[3], nazvaný „Záväzné národné celkové ciele a opatrenia pre využívanie energie z obnoviteľných zdrojov energie“, stanovoval:

„1. Každý členský štát zabezpečí, aby podiel energie z obnoviteľných zdrojov energie… na hrubej konečnej energetickej spotrebe v roku 2020 predstavoval aspoň jeho národný celkový cieľ týkajúci sa podielu energie z obnoviteľných zdrojov energie v danom roku…

2. Členské štáty prijmú účinné opatrenia určené na zabezpečenie toho, aby sa podiel energie z obnoviteľných zdrojov energie rovnal podielu uvedenému v orientačnej trajektórii uvedenej v časti B prílohy I alebo aby bol vyšší.

3. Členské štáty môžu na dosiahnutie cieľov uvedených v odsekoch 1 a 2 tohto článku využiť okrem iného tieto opatrenia:

a) systémy podpory;

…“

7. Uvedená smernica, zmenená smernicou 2015/1513, bola zrušená a nahradená smernicou 2018/2001 s účinnosťou od 1. júla 2021 v súlade s jej článkom 37.

2. Smernica 2018/2001

8. Podľa odôvodnení 16, 18 a 19 smernice 2018/2001:

„(16) … Ak sa členské štáty rozhodnú zaviesť systémy podpory, takáto podpora by sa mala poskytovať spôsobom, ktorý by čo najmenej narúšal fungovanie trhov s elektrinou. Na uvedený účel čoraz väčší počet členských štátov vyčleňuje podporu tak, že ju poskytuje navyše k trhovým príjmom, a zavádza trhové systémy na určenie potrebnej úrovne podpory. Spolu s krokmi, ktoré majú pripraviť trh na rastúci podiel obnoviteľných zdrojov energie, takáto podpora je kľúčový prvok zvyšovania trhovej integrácie elektriny z obnoviteľných zdrojov, pričom je potrebné zohľadniť odlišnú schopnosť malých a veľkých výrobcov reagovať na trhové signály.

…

(18) Podľa článku 108 ZFEÚ má Komisia výlučnú právomoc posudzovať zlučiteľnos[ť] opatrení štátnej pomoci, ktoré môžu členské štáty zaviesť na účely zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov, s vnútorným trhom. Uvedené posúdenie sa vykonáva na základe článku 107 ods. 3 ZFEÚ a v súlade s príslušnými ustanoveniami a usmerneniami, ktoré môže Komisia prijať na uvedený účel. Touto smernicou nie je dotknutá výlučná právomoc Komisie, ktorú jej udeľuje ZFEÚ.

[3] Tento článok 3 bol zmenený smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/1513 z 9. septembra 2015, ktorou sa mení smernica 98/70/ES týkajúca sa kvality benzínu a naftových palív a ktorou sa mení smernica 2009/28 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie (Ú. v. EÚ L 239, 2015, s. 1), ktorej lehota na prebratie uplynula 10. septembra 2017. Keďže zmeny uvedeného článku 3 nie sú pre spor vo veci samej relevantné, nie sú v rámci týchto návrhov uvedené.

(19) … Členské štáty môžu pri vytváraní svojich systémov podpory obmedziť súťažné verejné súťaže na konkrétne technológie, ak je to potrebné na to, aby sa zabránilo neoptimálnym výsledkom z hľadiska obmedzení siete a stability sústavy, nákladov na integráciu systému, potreby dosiahnuť diverzifikáciu energetického mixu a dlhodobého potenciálu technológií.“

9. Článok 2 tejto smernice, nazvaný „Vymedzenie pojmov“, preberá v druhom odseku bode 5 vymedzenie pojmu „systém podpory“, ktoré bolo obsiahnuté v článku 2 druhom odseku písm. k) smernice 2009/28.

10. Článok 4 smernice 2018/2001, nazvaný „Systémy podpory pre energiu z obnoviteľných zdrojov“, stanovuje:

„1. V záujme dosiahnutia alebo presiahnutia cieľa Únie stanoveného v článku 3 ods. 1 a príslušných príspevkov jednotlivých členských štátov k uvedenému cieľu stanovených na vnútroštátnej úrovni, pokiaľ ide o zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov, môžu členské štáty uplatňovať systémy podpory.

2. Systémy podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov stimulujú integráciu elektriny z obnoviteľných zdrojov do trhu s elektrinou spôsobom, ktorý je založený na trhu a reaguje naň, pričom sa zabraňuje zbytočnému narušeniu trhov s elektrinou a zohľadňujú sa možné náklady na integráciu do systému a stabilita sústavy.

3. Systémy podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov sa navrhujú tak, aby sa maximalizovala integrácia elektriny z obnoviteľných zdrojov do trhu s elektrinou a zaručilo sa, že výrobcovia energie z obnoviteľných zdrojov budú reagovať na cenové signály trhu a maximalizovať svoje trhové príjmy…

4. Členské štáty zabezpečia, aby sa podpora pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov poskytovala otvoreným, transparentným, konkurenčným, nediskriminačným a nákladovo efektívnym spôsobom.

Členské štáty môžu vyňať z verejnej súťaže malé zariadenia a demonštračné projekty.

…

5. Členské štáty môžu obmedziť verejnú súťaž na konkrétne technológie, ak by otvorenie systémov podpory pre všetkých výrobcov elektriny z obnoviteľných zdrojov viedlo k nepriaznivému výsledku vzhľadom na:

a) dlhodobý potenciál danej technológie;

b) potrebu dosiahnuť diverzifikáciu;

c) náklady na integráciu do sústavy;

d) obmedzenia siete a stabilitu sústavy;

…

9. Tento článok sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté články 107 a 108 ZFEÚ.“

11. Článok 6 tejto smernice, nazvaný „Stabilita finančnej podpory“, stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté úpravy potrebné na zabezpečenie súladu s článkami 107 a 108 ZFEÚ, členské štáty zabezpečia, aby úroveň podpory poskytnutej pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a s ňou spojené podmienky neboli revidované spôsobom, ktorý negatívne ovplyvňuje práva priznané podľa uvedenej podpory alebo narušuje hospodársku životaschopnosť už podporených projektov.

2. Členské štáty môžu upraviť úroveň podpory v súlade s objektívnymi kritériami za predpokladu, že takéto kritériá sú stanovené v pôvodnom návrhu systému podpory.

…“

3. Nariadenie (EÚ) 2015/1589

12. Článok 1 nariadenia (EÚ) 2015/1589[4], nazvaný „Vymedzenie pojmov“, v písmenách b) a c) stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia platia nasledujúce vymedzenia pojmov:

…

b) ‚existujúca pomoc‘ je:

…

ii) schválená pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálna pomoc, ktoré boli schválené Komisiou alebo Radou [Európskej únie];

…

c) ‚nová pomoc‘ je každá pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálnu pomoc, ktorá nie je existujúcou pomocou vrátane úprav existujúcej pomoci;

…“

13. Článok 3 tohto nariadenia, nazvaný „Povinnosť zachovať existujúci stav“, stanovuje:

„Pomoc notifikovaná podľa článku 2 ods. 1 sa nezavedie skôr, ako Komisia prijme, alebo sa má za to, že prijala rozhodnutie, ktorým sa táto pomoc schvaľuje.“

[4] Nariadenie Rady z 13. júla 2015 stanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 [ZFEÚ] (Ú. v. EÚ L 248, 2015, s. 9).

4. Usmernenie na roky 2014 – 2020

14. Oznámenie Komisie s názvom „Usmernenie o štátnej pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky na roky 2014 – 2020“ (ďalej len „usmernenie na roky 2014 – 2020“) [5] obsahuje časť 3 s názvom „Posúdenie zlučiteľnosti podľa článku 107 ods. 3 písm. c) [ZFEÚ]“, ktorá stanovuje:

„3.2.5. Primeranosť pomoci

3.2.5.1. Všeobecné podmienky

69. Pomoc v oblasti životného prostredia a energetiky sa považuje za primeranú, ak sa výška pomoci na jedného príjemcu obmedzuje na minimum potrebné na dosiahnutie požadovanej ochrany životného prostredia alebo cieľa v oblasti energetiky.

…“

15. Oddiel 3.3 tohto usmernenia, nazvaný „Pomoc na energiu z obnoviteľných zdrojov“, stanovuje:

„3.3.1. Všeobecné podmienky investičnej a prevádzkovej pomoci pre energiu z obnoviteľných zdrojov

…

109. Trhové nástroje, ako sú aukcie alebo súťažné ponukové konanie, otvorené pre všetkých výrobcov elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie súťažiacich za rovnakých podmienok na úrovni EHP by mali obyčajne zabezpečiť, že dotácie sa znížia na minimum s ohľadom na ich úplne ukončenie.

…

111. V prípade zariadení určitej veľkosti, pri ktorých nemožno predpokladať vhodnosť súťažného ponukového konania,… sú včlenené osobitné výnimky.

…

3.3.2. Prevádzková pomoc poskytnutá na energiu z obnoviteľných zdrojov

3.3.2.1. Pomoc na elektrinu z obnoviteľných zdrojov energie

124. S cieľom stimulovať integráciu trhov s elektrinou z obnoviteľných zdrojov je dôležité, aby príjemcovia predávali elektrinu priamo na trhu a aby podliehali povinnostiam trhu…

…

125. Podmienky stanovené v bode 124 sa nevzťahujú na zariadenia s inštalovanou kapacitou výroby elektriny menšou ako 500 kW…

[5] Ú. v. EÚ C 200, 2014, s. 1.

…

128. Ak neexistuje súťažné ponukové konanie, uplatňujú sa podmienky uvedené v bodoch 124 a 125 a podmienky pre prevádzkovú pomoc na energiu z obnoviteľných zdrojov inú ako elektrická energia, ako sa uvádza v bode 131.

…

3.3.2.2. Pomoc na energiu z obnoviteľných zdrojov inú ako elektrická energia

131. V prípade energie z obnoviteľných zdrojov inej ako elektrická energia sa bude prevádzková pomoc považovať za zlučiteľnú s vnútorným trhom, ak budú splnené tieto kumulatívne podmienky:

a) pomoc na jednotku energie nepresahuje rozdiel medzi celkovými priemernými nákladmi na výrobu energie (levelised costs of producing energy – LCOE) s použitím predmetnej technológie a trhovou cenou príslušnej formy energie;

b) priemerné náklady na výrobu energie môžu zahŕňať bežnú návratnosť kapitálu. Investičná pomoc sa pri výpočte priemerných nákladov na výrobu energie odpočíta z celkovej sumy investícií;

c) výrobné náklady sa pravidelne aktualizujú, a to minimálne každý rok a

d) pomoc sa poskytuje iba dovtedy, kým nie je zariadenie úplne odpísané podľa bežných zásad účtovníctva, s cieľom zabrániť tomu, aby prevádzková pomoc vypočítaná na základe priemerných nákladov na výrobu energie prevýšila účtovné odpisovanie investícií.

…“

16. Uvedené usmernenie nahradili „Usmernenia o štátnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky na rok 2022“ (ďalej len „usmernenia na rok 2022“)[6], ktorých časť 7 s názvom „Uplatniteľnosť“ znie:

„466. Komisia bude tieto usmernenia uplatňovať pri posudzovaní zlučiteľnosti každej notifikovateľnej pomoci v oblasti klímy, ochrany životného prostredia a energetiky, ktorá sa poskytne od 27. januára 2022 alebo ktorej poskytnutie sa plánuje od uvedeného dátumu. Neoprávnená pomoc sa posúdi v súlade s predpismi uplatniteľnými v deň poskytnutia pomoci.

467. Týmito usmerneniami sa nahrádza [usmernenie na roky 2014 – 2020].

468. Komisia navrhuje členským štátom tieto vhodné opatrenia podľa článku 108 ods. 1 [ZFEÚ]:

a) Členské štáty zmenia v prípade potreby najneskôr do 31. decembra 2023 existujúce schémy pomoci v oblasti ochrany životného prostredia a energetiky tak, aby boli v súlade s týmito usmerneniami.

…“

[6] Ú. v. EÚ C 80, 2022, s. 1.

5. Rozhodnutie C(2016) 2726 final

17. Rozhodnutím C(2016) 2726 final z 28. apríla 2016 o štátnej pomoci SA.43756 (2015/N) – Taliansko, Podpora elektriny z obnoviteľných zdrojov v Taliansku[7] (ďalej len „rozhodnutie o schválení“), Komisia nevzniesla námietky voči schéme pomoci notifikovanej Talianskom vo forme návrhu vyhlášky ministerstva, ktorej cieľom je podpora výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, z dôvodu, že táto schéma je zlučiteľná s vnútorným trhom podľa článku 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ.

18. V časti 2.2 tohto rozhodnutia venovanej opisu dotknutej schémy pomoci sa v odôvodnení 7, nachádzajúcom sa v podčasti s názvom „Noví strední výrobcovia a modernizácia“, spresňuje:

„Nové zariadenia s výkonom nižším ako 5 MW majú prístup k zoznamom priorít špecifickým pre každú technológiu. … Projekty uvedené v zoznamoch dostávajú podporu formou pohyblivej prémie k referenčnej trhovej cene elektriny. Pohyblivá prémia je stanovená na úrovni dostatočnej na kompenzovanie rozdielu medzi celkovými priemernými nákladmi na výrobu elektriny (LCOE [*levelised costs of electricity*]) s použitím príslušnej technológie a referenčnou trhovou cenou elektriny. …“

19. V odôvodnení 22 uvedeného rozhodnutia, ktoré sa nachádza v časti 2.4 tohto rozhodnutia s názvom „Financovanie, rozpočet a trvanie“, sa stanovuje, že podpora pre jednotlivé projekty sa poskytne na obdobie rovnajúce sa priemernej životnosti projektu uvedenej v tabuľke 1 tohto rozhodnutia a že toto obdobie nepresiahne dobu odpisovania projektov, ako je vymedzená v talianskej právnej úprave. V odôvodnení 21 sa uvádza, že „schéma je notifikovaná do 31. decembra 2016“.

20. V časti 3 rozhodnutia o schválení, ktorá sa týka posúdenia notifikovanej schémy pomoci, Komisia v odôvodneniach 31 a 32 uvádza, že vzhľadom na to, že cieľom schémy je podpora výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, táto schéma patrí do pôsobnosti usmernenia na roky 2014 – 2020, a preto posúdila zlučiteľnosť tejto schémy s článkom 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ na základe relevantných ustanovení tohto usmernenia, konkrétne ustanovení uvedených v jeho oddieloch 3.2, 3.3.1 a 3.3.2. V tejto časti 3 sa v oddiele 3.3.3, nazvanom „Primeranosť“, nachádzajú aj tieto odôvodnenia:

„(47) Ako sa uvádza v bode 128 [usmernenia na roky 2014 – 2020], ak neexistuje súťažné ponukové konanie, Komisia posúdi primeranosť pomoci podľa ustanovení bodu 131 [tohto usmernenia].

(48) V prípade projektov uvedených v zozname priorít, na ktoré sa vzťahuje výkupná sadzba, Taliansko preukázalo, že pomoc na jednotku energie nepresahuje LCOE pre predmetnú technológiu…

…

[7] Ú. v. EÚ C 258, 2016, s. 8. Toto rozhodnutie je k dispozícii (najmä v anglickom jazyku) na internetovej stránke Komisie na tejto adrese: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/261615/261615_1761694_150_2.pdf.

(50) V prípade projektov uvedených v zozname priorít, ak trhová cena elektriny presahuje odhadované LCOE, rozdiel sa vráti znížením prémie pri následných platbách. Tým sa zabráni mimoriadnym ziskom, ak ceny elektriny vyššie ako LCOE prinesú pre projekt dodatočné príjmy… V prípade projektov, ktoré sa zúčastňujú na súťažných ponukových konaniach, sa predpokladá, že účastníci pri predkladaní svojich ponúk zohľadnia riziká a príležitosti spojené s kolísaním cien na trhu s energiou. …

(51) Vzhľadom na uvedené skutočnosti Komisia dospela k záveru, že odmena spĺňa podmienky uvedené v bode 131 [usmernenia na roky 2014 – 2020], a preto je primeraná.“

B. Talianske právo

21. Decreto del Ministero dello Sviluppo Economico – Incentivazione dell'energia elettrica prodotta da fonti rinnovabili diverse dal fotovoltaico (vyhláška ministerstva hospodárskeho rozvoja o stimuloch pre elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov iných ako fotovoltika) z 23. júna 2016[8] (ďalej len „vyhláška z 23. júna 2016“) bola prijatá najmä so zreteľom na rozhodnutie o schválení.

22. Článok 4 tejto vyhlášky v odsekoch 1 až 3 uvádza rôzne postupy prístupu k stimulačným mechanizmom, ktoré stanovuje, a to konkrétne po zápise do príslušného registra určeného podľa zdroja energie a typu zariadenia, po účasti na reverzných aukciách alebo priamou cestou. Toto ustanovenie spresňuje pre každý typ postupu oprávnené kategórie zariadení, ktoré sú v podstate určené na základe výrobnej kapacity príslušnej elektrárne.

23. Článok 7 uvedenej vyhlášky sa týka určenia výkupných sadzieb a stimulov. V jeho odseku 4 sa stanovuje, že v prípade zariadení s kapacitou najviac 500 kW GSE v prípade potreby vykúpi elektrinu dodanú do siete, pričom za čistú výrobu dodanú do siete zaplatí celkovú stimulačnú sadzbu určenú na základe prílohy 1 k tej istej vyhláške[9]. V odseku 6 sa uvádza, že v prípade, ak sa prevádzkovateľ takéhoto zariadenia rozhodne ponechať si energiu vo svojom vlastníctve a predať ju na voľnom trhu, GSE vykoná „paušálny odber“, pričom prechod z jedného spôsobu vyplácania stimulu na iný nie je povolený viac ako dvakrát počas obdobia uplatňovania stimulu. V odseku 5 tohto článku 7 sa stanovuje, že v prípade zariadení s menovitým výkonom vyšším ako 500 kW, ktoré sa zúčastňujú na reverzných aukciách, GSE vyplatí za čistú výrobu dodanú do siete stimul určený podľa tej istej vyhlášky, pričom energia vyrobená týmito zariadeniami zostáva k dispozícii výrobcovi.

III. Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

24. Tiberis je spoločnosť, ktorá prevádzkuje vodnú elektráreň s výkonom 2 747 megawattov na rieke Tiber v obci Fiano Romano (Taliansko).

25. Dňa 8. septembra 2017 GSE, akciová spoločnosť vo vlastníctve talianskych orgánov zodpovedná okrem iného za podporu a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a za energetickú účinnosť, vyhovela žiadosti spoločnosti Tiberis podanej 22. decembra 2016 o prístup

[8] GURI č. 150 z 29. júna 2016, s. 8.

[9] V bode 1 tejto prílohy sú stanovené metódy výpočtu stimulu pre zariadenia s kapacitou najviac 500 kW, ktoré si zvolia paušálnu sadzbu. V bode 2 uvedenej prílohy sú stanovené metódy výpočtu stimulu pre ostatné zariadenia, teda tie, ktoré nežiadajú o uplatňovanie paušálnej sadzby. Základné sadzby uvedené v tabuľke 1 sú diferencované podľa zdroja, typu zariadenia a výkonu. Tieto sadzby sú v prípade veľkých zariadení nižšie ako v prípade stredných zariadení.

k stimulačnému mechanizmu na výrobu elektriny stanovenému vyhláškou z 23. júna 2016. Dňa 5. októbra 2017 Tiberis uzatvorila s GSE zmluvu upravujúcu podmienky poskytovania stimulov tejto spoločnosti v súlade s týmto mechanizmom. Na základe stanovených stimulov získala uvedená spoločnosť za päť rokov, t. j. od roku 2017 do roku 2021, príspevky v celkovej výške 4 044 340,75 eura.

26. Prostredníctvom troch faktúr, prvých dvoch zo 4. apríla 2022 a poslednej z 2. mája 2022, GSE požiadal túto spoločnosť o vrátenie časti príspevkov v celkovej výške 1 224 210,86 eura.

27. Tiberis podala žalobu na Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Regionálny správny súd pre Lazio, Taliansko), ktorou sa domáhala zrušenia týchto žiadostí, ako aj zmluvných a regulačných ustanovení, na ktorých boli tieto žiadosti založené. Tiberis uviedla na podporu svojej žaloby najmä porušenie článku 3 smernice 2009/28 a článku 4 smernice 2018/2001.

28. Tento súd vyhlásil túto žalobu za nedôvodnú. V tejto súvislosti v podstate uviedol, že dotknuté opatrenie zaručuje príjemcovi stimulu stálu celkovú odmenu za vyrobenú energiu, ktorá umožňuje kompenzovať investície vynaložené na výstavbu elektrárne tým, že chráni podnikateľa pred výkyvmi trhových cien v čase, keďže garantovaná pevná sadzba mu zabezpečuje navrátenie sumy investovanej do výstavby zariadenia. Uvedený súd tiež uviedol, že v rámci tohto systému sa prípadné zvýšenie trhovej ceny nepremietne do zvýšenia príjmov príjemcu stimulu, ale mení sa na „záporný stimul“, teda vrátenie prostriedkov v prospech GSE, ktorý predstavuje nepredvídateľnú a neistú protihodnotu záruky stálej sadzby, ktorá v každom prípade zabezpečuje návratnosť pôvodnej investície, pokiaľ je trhová cena nižšia ako sadzba garantovaná GSE. Z toho vyvodil, že námietky spoločnosti Tiberis týkajúce sa nemožnosti dosiahnuť vďaka výkyvom na trhu dodatočný zisk sú nedôvodné a že táto spoločnosť podaním žiadosti o dotknuté stimuly a podpísaním príslušnej zmluvy 5. októbra 2017 prijala aj z toho vyplývajúce obchodné riziko.

29. Ten istý súd okrem toho usúdil, že tento typ stimulačného mechanizmu je v súlade s mechanizmom navrhnutým Komisiou v usmernení na roky 2014 – 2020, a rozhodol, že ho nemožno považovať za diskriminačný len z toho dôvodu, že prevádzkovatelia, ktorí získali stimuly na základe aukcií, môžu na rozdiel od prevádzkovateľov, ktorí získali stimuly prostredníctvom zápisu do registra, inkasovať plnú trhovú cenu, keďže ich situácie sú odlišné v rozsahu, v akom prevádzkovatelia zúčastňujúci sa na reverzných aukciách majú nižšiu celkovú sadzbu ako prevádzkovatelia, ktorí pristupujú k zápisu do registra a môžu teda na oplátku profitovať z prípadného zvýšenia cien na trhu. Dotknutý stimulačný mechanizmus ako celok preto nie je v rozpore s právom Únie.

30. Tiberis podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Consiglio di Stato (Štátna rada), ktorá je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Na podporu svojho odvolania, ktorým sa domáha zmeny uvedeného rozsudku, táto spoločnosť v podstate zopakovala svoj žalobný dôvod založený na porušení článku 3 smernice 2009/28 a článku 4 smernice 2018/2001.

31. Podľa vnútroštátneho súdu sa na prvý pohľad zdá, že bod 2 prílohy 1 vyhlášky z 23. júna 2016 je v rozpore s článkom 3 smernice 2009/28, ako aj s článkom 4 smernice 2018/2001. V týchto ustanoveniach sa totiž uvádza päť kumulatívnych kritérií na to, aby boli stimuly oprávnené, konkrétne že musia: byť založené na trhu; umožniť príjemcom reagovať na trhové signály; zabrániť akémukoľvek zbytočnému narušeniu trhov; zaručiť, že výrobcovia budú reagovať na

cenové signály trhu, a zaručiť, že výrobcovia budú maximalizovať svoje trhové príjmy. Tieto stimuly sa okrem toho musia poskytovať otvoreným, transparentným, konkurenčným, nediskriminačným a nákladovo efektívnym spôsobom.

32. Vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, by však mohla mať za následok, že výrobcovia by boli nútení vzdať sa stimulu, čo by podľa názoru tohto súdu bolo v rozpore s cieľom sledovaným stimulačným mechanizmom. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti uvádza, že článok 4 vyhlášky z 23. júna 2016 stanovuje, že prístup k stimulačnému mechanizmu sa poskytuje na základe troch rôznych postupov, pričom spresňuje, že možnosť zúčastniť sa na tom či onom postupe nie je dobrovoľná, ale závisí výlučne od výrobnej kapacity príslušnej elektrárne. Tiberis sa teda nemohla slobodne rozhodnúť, či požiada o zápis do registra alebo sa zúčastní na aukcii, keďže ide o dve odlišné kategórie, ktoré boli vopred vymedzené na základe typu a maximálnej kapacity príslušného zariadenia. Výrobcovia, ktorí získavajú stimul na základe zápisu do registra, sú však povinní vrátiť GSE rozdiel medzi trhovou cenou a stimulom, ak je trhová cena vyššia ako stimul, na rozdiel od výrobcov s veľkými zariadeniami, ktorí získavajú stimul vďaka aukcii a môžu inkasovať plnú trhovú cenu.

33. Okrem toho podľa názoru uvedeného súdu sa opatrenie, ktorého cieľom je vykonať „zúčtovanie“ v prospech GSE, pokiaľ je trhová cena vyššia ako hodnota stimulu, zdá byť v rozpore so smernicami 2009/28 a 2018/2001 v rozsahu, v akom tieto smernice ukladajú členským štátom povinnosť umožniť prevádzkovateľom reagovať na dynamiku trhu s cieľom vyhnúť sa narušeniam vyplývajúcim z potlačenia schopnosti výrobcov reagovať na dopyt, zatiaľ čo vzhľadom na záporný stimul by výrobcovia získavajúci stimul prostredníctvom svojho zápisu do registra nemali nijaký záujem na túto dynamiku trhu reagovať.

34. Za týchto podmienok Consiglio di Stato (Štátna rada) rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bránia zásady stanovené v článku 3 smernice [2009/28] a v článku 4 smernice [2018/2001] vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci vnútroštátneho systému stimulov stanovuje v prípadoch, keď výrobcovia predávajú energiu na voľnom trhu, stimulačnú sadzbu zaručujúcu minimálnu cenu, ktorá je súčasne aj maximálnou cenou na základe mechanizmu zúčtovania – vrátenia súm presahujúcich hodnotu stimulu, ak je trhová cena vyššia ako stimul (tzv. mechanizmus ‚záporného stimulu‘), pričom tento mechanizmus zúčtovania sa navyše uplatňuje len v prípade, keď výrobca predávajúci energiu na voľnom trhu získa prístup k stimulu prostredníctvom zápisu do príslušného registra, a nie v prípade, keď získa prístup k stimulu prostredníctvom účasti na aukcii?“

35. Písomné pripomienky predložili spoločnosti Tiberis a GSE, talianska vláda a Európska komisia, ktoré sa zúčastnili na pojednávaní, ktoré sa konalo 7. novembra 2024.

IV. Analýza

A. O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

36. Pred analýzou prejudiciálnej otázky je potrebné rozhodnúť o námietkach neprípustnosti, ktoré vzniesla spoločnosť GSE a talianska vláda.

37. Na jednej strane GSE tvrdí, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný z dôvodu nedodržania požiadaviek článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, keďže návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje skutkové a právne okolnosti potrebné na to, aby Súdny dvor mohol užitočne odpovedať na položenú otázku [10].

38. Na druhej strane talianska vláda zastáva názor, že prejudiciálna otázka je neprípustná z dôvodu, že napadnuté opatrenie predstavuje existujúcu pomoc, ktorú Komisia vopred schválila svojím rozhodnutím o schválení. Vnútroštátny súd teda nemôže zasahovať do intenzity dotknutej pomoci, lebo by to viedlo k jej prekvalifikovaniu na „novú pomoc“ a v dôsledku toho k porušeniu článku 108 ods. 3 ZFEÚ, ktorý zakazuje poskytnutie novej pomoci, ktorá nebola vopred oznámená Komisii a schválená Komisiou. Z týchto skutočností vyplýva, že položená otázka nemá nijakú skutočnú súvislosť s konaním vo veci samej a je čisto hypotetická, keďže bez ohľadu na odpoveď na túto otázku návrhu spoločnosti Tiberis nemožno v nijakom prípade vyhovieť, lebo tomu bráni článok 108 ZFEÚ.

39. Na úvod, pokiaľ ide o prípustnosť návrhov na začatie prejudiciálneho konania, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora platí, že pokiaľ sa predložené otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť [11]. Zamietnutie návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania Súdnym dvorom je možné len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o problém hypotetickej povahy, alebo tiež vtedy, ak Súdny dvor nemá k dispozícii skutkové a právne podklady nevyhnutné na užitočné zodpovedanie otázok, ktoré mu boli položené [12]. V súvislosti s týmto posledným aspektom nevyhnutnosť dopracovať sa k výkladu práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, vyžaduje, ako sa zdôrazňuje v článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, aby vnútroštátny súd vymedzil skutkový a právny rámec, do ktorého spadajú ním kladené otázky, resp. aby aspoň objasnil skutkové predpoklady, na ktorých sa uvedené otázky zakladajú [13]. Vzhľadom na myšlienku spolupráce, ktorou sa riadia vzťahy medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom v rámci prejudiciálneho konania, absencia určitých predchádzajúcich zistení vnútroštátnym súdom však nevyhnutne nevedie k neprípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ak sa napriek týmto nedostatkom Súdny dvor vzhľadom na informácie vyplývajúce zo spisu domnieva, že je schopný poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď [14].

[10] Pokiaľ ide o skutkový rámec, GSE tvrdí, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania nie je možné pochopiť, ako mohla Tiberis prísť o navýšenie svojich príjmov, keďže dotknutá vnútroštátna právna úprava jej umožnila dosiahnuť návratnosť svojich investícií a predávať energiu na voľnom trhu. Vnútroštátny súd tiež údajne neuviedol, že Tiberis má možnosť kedykoľvek vypovedať zmluvu so spoločnosťou GSE s výpovednou lehotou 60 dní bez toho, aby musela vrátiť stimuly prijaté do tohto dátumu, a nespomenul ani to, že vnútroštátna právna úprava stanovuje v prípade zariadení zapísaných do registra vyššie stimuly, ktoré ich chránia pred výkyvmi na trhu. Návrh na začatie prejudiciálneho konania je okrem toho neúplný v opise právneho rámca, do ktorého tento návrh spadá, keďže neposkytuje Súdnemu dvoru presný rámec uplatniteľného vnútroštátneho práva, takže nepreukazuje skutočnú existenciu prípadného porušenia práva Únie.

[11] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. októbra 2024, Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret (C-652/22, EU:C:2024:910, bod 36 a citovaná judikatúra).

[12] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. mája 2024, INSS (Dovolenka matky jednorodičovskej rodiny) (C-673/22, EU:C:2024:407, bod 25 a citovaná judikatúra).

[13] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. júna 2023, Prestige and Limousine (C-50/21, EU:C:2023:448, bod 38 a citovaná judikatúra).

[14] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. novembra 2023, Tüke Busz (C-391/22, EU:C:2023:892, bod 29 a citovaná judikatúra).

40. V prejednávanej veci je možné tvrdenia spoločnosti GSE o neprípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania bez väčších ťažkostí zamietnuť na základe ustálenej judikatúry Súdneho dvora pripomenutej v predchádzajúcom bode týchto návrhov. Aj keby totiž boli údajné opomenutia v skutkovom a právnom rámci preukázané, nemôžu brániť Súdnemu dvoru odpovedať na položenú otázku [15].

41. Naproti tomu problematika prípadnej relevantnosti rozhodnutia o schválení na účely sporu vo veci samej, ktorú nastolila talianska vláda, si zaslúži hlbšie zamyslenie, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že nie je vylúčené, že toto rozhodnutie môže brániť prípustnosti prejednávaného návrhu na začatie prejudiciálneho konania (alebo mať prinajmenšom vplyv na požadovaný výklad).

42. V tejto súvislosti treba uviesť, že hoci vnútroštátny súd rozhodnutie o schválení vôbec nespomína, táto okolnosť sama osebe nestačí na to, aby bolo toto rozhodnutie zbavené akejkoľvek relevantnosti a aby bolo možné *ex offo* zamietnuť námietky talianskej vlády týkajúce sa prípustnosti prejednávanej veci. Domnienka relevantnosti, ktorá sa vzťahuje na opis skutkového a právneho rámca zo strany vnútroštátneho súdu, sa totiž nemôže vykladať v tom zmysle, že Súdny dvor je povinný nezohľadniť takéto rozhodnutie, osobitne ak sa ukáže byť relevantné v rámci rozhodnutia vo veci, ktorá mu bola predložená, najmä na účely poskytnutia užitočnej odpovede na otázku položenú vnútroštátnym súdom. To platí o to viac, ak je nesporné, tak ako v prejednávanej veci, že jednak sa na taliansku schému pomoci, o ktorú ide vo veci samej, vzťahuje rozhodnutie o schválení a jednak Tiberis bola skutočne jedným z podnikov, ktoré boli príjemcami tejto schémy pomoci.

43. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a napriek tomu, že nemožno vylúčiť, že tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bude vyhlásený za neprípustný [16], navrhujem, aby Súdny dvor na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu preformuloval prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že vnútroštátny súd sa ňou pýta, či sa články 107 a 108 ZFEÚ majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátny súd vykonal posúdenie zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu s článkom 3 smernice 2009/28 a článkom 4 smernice 2018/2001, ak je tento mechanizmus súčasťou schémy štátnej pomoci, ktorú Komisia vopred schválila.

B. O právomoci vnútroštátneho súdu posúdiť zlučiteľnosť mechanizmu záporného stimulu z hľadiska smerníc 2009/28 a 2018/2001

44. V prvom rade treba pripomenúť, že uplatnenie pravidiel Únie v oblasti štátnej pomoci sa zakladá na povinnosti lojálnej spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi na jednej strane a Komisiou a súdmi Únie na strane druhej, v rámci ktorej každý koná podľa úlohy, ktorú mu určuje Zmluva. Ako vyplýva z článku 4 ods. 3 ZEÚ, vnútroštátne súdy musia v rámci tejto spolupráce

[15] V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že hoci vnútroštátny súd neodkazuje na rozhodnutie Komisie o schválení, GSE sa naň vo svojich písomných pripomienkach výslovne odvoláva nie na podporu svojej námietky neprípustnosti, ale na účely tvrdenia, že v prípade, ak by sa návrh na začatie prejudiciálneho konania považoval za prípustný, vnútroštátna právna úprava zavádzajúca dotknutú schému pomoci nie je v rozpore s právom Únie, keďže Komisia ju vopred schválila.

[16] V tejto súvislosti treba pripomenúť, že vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok z 22. októbra 2024, Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret (C-652/22, EU:C:2024:910), Súdny dvor usúdil, že výklad ustanovení smernice požadovaný vnútroštátnym súdom nemôže byť nijakým spôsobom relevantný na vyriešenie sporu vo veci samej [z dôvodu, že hospodárske subjekty z tretích krajín, ktoré neuzavreli medzinárodnú dohodu s Úniou v oblasti verejného obstarávania, sa nemôžu dovolávať rovnakého zaobchádzania v tejto oblasti], na základe čoho dospel k záveru, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný. Pozri najmä body 67 až 69 uvedeného rozsudku.

prijímať všetky všeobecné alebo osobitné opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich z práva Únie a neprijímať žiadne opatrenia, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy, takže nesmú prijať rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s rozhodnutím o schválení [17].

45. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora okrem toho vyplýva, že vnútroštátne súdy a Komisia majú v systéme preskúmavania štátnej pomoci zriadenom Zmluvou navzájom sa dopĺňajúce, ale odlišné úlohy [18]. Posudzovanie zlučiteľnosti opatrení pomoci s vnútorným trhom tak patrí do výlučnej právomoci Komisie, ktorej konanie podlieha dohľadu vykonávanému súdmi Únie [19], zatiaľ čo vnútroštátne súdy zabezpečujú ochranu práv osôb podliehajúcich ich právomoci v prípade porušenia povinnosti predchádzajúceho oznámenia štátnej pomoci Komisii podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ [20].

46. V tejto súvislosti treba poznamenať, že Súdny dvor už rozhodol, že keby sa vnútroštátnemu súdu umožnilo, aby v rámci vykonávania schémy štátnej pomoci, ktorú Komisia vyhlásila za zlučiteľnú s vnútorným trhom, rozhodoval o zlučiteľnosti takejto schémy s vnútorným trhom, v podstate by sa mu priznala právomoc nahradiť posúdenie Komisie svojím vlastným posúdením, a teda zasiahnuť do výlučných právomocí Komisie, pokiaľ ide o posúdenie zlučiteľnosti štátnej pomoci s vnútorným trhom [21].

47. V druhom rade treba uviesť, že z judikatúry Súdneho dvora takisto vyplýva, že vnútroštátny súd je oprávnený posudzovať súlad podmienok schémy pomoci s ustanoveniami Zmluvy, ktoré majú priamy účinok, inými ako sú tie, ktoré sa týkajú štátnej pomoci, len ak tieto podmienky možno posúdiť izolovane a ak napriek tomu, že sú súčasťou dotknutej schémy pomoci, nie sú na uskutočnenie jej účelu alebo na jej fungovanie nevyhnutné [22]. Na druhej strane podmienky pomoci môžu byť v takej miere neoddeliteľne spojené so samotným predmetom pomoci, že nebude možné ich posúdiť samostatne, takže ich účinok na zlučiteľnosť alebo nezlučiteľnosť pomoci ako celku musí byť nevyhnutne posúdený tak, že sa použije postup podľa článku 108 ZFEÚ [23].

48. V nedávnej veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok A-Fonds [24], tak Súdny dvor konštatoval, že jedna z podmienok stanovených schémou pomoci, o ktorú išlo v tejto veci (konkrétne podmienka týkajúca sa sídla), je neoddeliteľne spojená so schémou pomoci v tom zmysle, že je nevyhnutná na dosiahnutie jej cieľa alebo na jej fungovanie, a dospel k záveru, že právo Únie bráni tomu, aby

[17] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. septembra 2016, PGE (C-574/14, EU:C:2016:686, bod 33 a citovaná judikatúra).

[18] Pozri rozsudok z 2. mája 2019, A-Fonds (C-598/17, ďalej len „rozsudok A-Fonds“, EU:C:2019:352, bod 45 a citovaná judikatúra).

[19] Posúdenia, ktoré by mohli implicitne vyplývať z rozhodnutia tejto inštitúcie, týkajúceho sa štátnej pomoci, však v zásade nemôžu byť záväzné pre vnútroštátne súdy v takom spore, o aký ide vo veci samej, ktorý nesúvisí so zlučiteľnosťou tejto pomoci s vnútorným trhom (pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 17. októbra 2024, NFŠ, C-28/23, EU:C:2024:893, bod 59 a citovanú judikatúru).

[20] Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 8. decembra 2011, Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814, bod 27 a citovaná judikatúra). Keď sa na porušenie povinnosti vyplývajúcej z článku 108 ods. 3 ZFEÚ odvolávajú jednotlivci a keď ho konštatujú vnútroštátne súdy, tieto súdy musia vyvodiť všetky možné dôsledky v súlade s ich vnútroštátnym právom, ale bez toho, aby ich rozhodnutia obsahovali posúdenie zlučiteľnosti pomoci s vnútorným trhom, ktoré patrí do výlučnej právomoci Komisie a podlieha preskúmaniu zo strany Súdneho dvora (pozri v tomto zmysle rozsudok z 23. apríla 2002, Nygård, C-234/99, EU:C:2002:244, bod 59 a citovanú judikatúru).

[21] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. septembra 2016, PGE (C-574/14, EU:C:2016:686, bod 33 a citovaná judikatúra).

[22] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 22. marca 1977, Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51, bod 14), a z 23. apríla 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, bod 57).

[23] Pozri v tomto zmysle rozsudok A-Fonds (body 47 a 48, ako aj citovaná judikatúra). Pozri tiež uznesenie z 24. júla 2003, Sicilcassa a i. (C-297/01, EU:C:2003:416, bod 47 a citovaná judikatúra), v ktorom sa konštatuje neprípustnosť otázky, ktorou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora na zlučiteľnosť štátnej pomoci alebo schémy pomoci s vnútorným trhom.

[24] V tejto veci sa vnútroštátny súd pýtal na zlučiteľnosť ustanovení primárneho práva Únie týkajúcich sa voľného pohybu kapitálu s ustanoveniami týkajúcimi sa štátnej pomoci vzhľadom na rozhodnutie prijaté Komisiou v oblasti štátnej pomoci. Konkrétne išlo o možnosť vnútroštátneho súdu vyhovieť žiadosti o vrátenie dane z dividend spoločností so sídlom v Holandsku, aj keď sa na túto daň vzťahovalo rozhodnutie Komisie.

vnútroštátny súd mohol posúdiť súlad takejto podmienky s voľným pohybom kapitálu, a že vnútroštátny súd nemôže *a fortiori* vyvodiť dôsledky z prípadného porušenia voľného pohybu kapitálu. Na základe toho vyvodil záver, že preto nie je potrebné odpovedať na otázku tak, ako mu bola položená [25].

49. Podotýkam, že v prejednávanej veci vnútroštátny súd čelí podobnej problematike, akou sa zaoberal Súdny dvor v rozsudku A-Fonds, hoci ten bol vydaný v odlišnom kontexte. Na rozdiel od veci, v ktorej bol vyhlásený uvedený rozsudok, sa totiž vnútroštátny súd nepýta Súdneho dvora na zlučiteľnosť dotknutého mechanizmu s vnútorným trhom z hľadiska ustanovení Zmluvy o FEÚ v oblasti štátnej pomoci alebo iných ustanovení primárneho práva, ale s určitými ustanoveniami sekundárneho práva, konkrétne smerníc 2009/28 a 2018/2001, pričom rozhodnutie o schválení, ktoré predtým prijala Komisia, vôbec nespomína.

50. Bez ohľadu na tieto rozdiely však zastávam názor, že je potrebné prevziať odôvodnenie, ktorým sa Súdny dvor riadil v uvedenej veci, a v dôsledku toho dospieť k záveru, že vnútroštátny súd nemá právomoc rozhodnúť o zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu so smernicami 2009/28 a 2018/2001, a to z dôvodov, ktoré vysvetlím nižšie.

51. Po prvé treba pripomenúť, že mechanizmus záporného stimulu, ktorý Tiberis spochybňuje, je neoddeliteľnou súčasťou schémy štátnej pomoci prijatej talianskou vládou, ktorej zlučiteľnosť s vnútorným trhom preskúmala Komisia vo svojom rozhodnutí o schválení.

52. Z tohto rozhodnutia totiž vyplýva, že v súlade s usmernením na roky 2014 – 2020, na základe ktorého sa posudzovala zlučiteľnosť dotknutej schémy pomoci s článkom 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ, Komisia posúdila práve to, či oznámené opatrenie má konkrétny stimulačný účinok, pokiaľ ide o cieľ spoločného záujmu, ktorým je podpora výroby energie z obnoviteľných zdrojov, najmä pokiaľ ide o vlastníkov výrobných zariadení, ktorí získavajú stimul vďaka svojmu zápisu do registrov [26]. V uvedenom rozhodnutí sa navyše potvrdilo, že opatrenia navrhnuté talianskymi orgánmi vrátane mechanizmu záporného stimulu sú primerané, keďže tento mechanizmus sa obmedzuje na to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa ochrany životného prostredia [27].

53. Po druhé treba poznamenať, že z judikatúry Súdneho dvora uvedenej v bodoch 47 a 48 vyššie vyplýva, že ak ide o podmienky alebo prvky nevyhnutné na dosiahnutie cieľa alebo na fungovanie schémy pomoci, rozdelenie právomocí medzi Komisiu a vnútroštátne súdy v oblasti štátnej pomoci bráni tomu, aby vnútroštátne súdy posudzovali zlučiteľnosť týchto podmienok z hľadiska iných pravidiel, než sú pravidlá obsiahnuté v článku 107 ZFEÚ.

54. V prejednávanej veci preto otázka, či vnútroštátny súd môže posúdiť mechanizmus záporného stimulu z hľadiska smerníc 2009/28 a 2018/2001, závisí od toho, či túto podmienku schémy pomoci, o ktorú ide vo veci samej, možno posúdiť samostatne, lebo nie je nevyhnutná na

[25] Podľa Súdneho dvora bolo potrebné na otázky položené vnútroštátnym súdom odpovedať tak, že články 107 a 108 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd nemôže posúdiť súlad takejto podmienky sídla s článkom 63 ods. 1 ZFEÚ v prípade, že dotknutý režim vrátenia dane z dividend predstavuje schému štátnej pomoci. Pozri v tomto zmysle najmä rozsudok A-Fonds (bod 45 a citovaná judikatúra, ako aj body 49 až 54).

[26] Pozri oddiel 3.3.2 rozhodnutia o schválení a konkrétnejšie odôvodnenia 39 a 42, v ktorých Komisia uviedla, že bez pomoci a za bežných trhových podmienok by projekty využívajúce schému pomoci neboli ziskové a mali by zápornú čistú hodnotu, takže pomoc „teda umožňuje príjemcom zmeniť svoje správanie a investovať do obnoviteľných zdrojov energie“ a má „stimulačný účinok nevyhnutný na dosiahnutie cieľa spoločného záujmu“.

[27] Z odôvodnenia 50 rozhodnutia o schválení totiž vyplýva, že mechanizmus zúčtovania bol vyhodnotený ako primeraný v prípade, keď trhová cena elektriny prekročí výpočty uvedené v usmernení, s cieľom zabrániť „mimoriadnym ziskom“ a „mimoriadnym príjmom z projektu“, teda príjmom presahujúcim príjmy zohľadnené pri odhade ziskovosti projektu.

dosiahnutie cieľa alebo na fungovanie dotknutej schémy pomoci. V tejto súvislosti treba spresniť, že podmienka je nevyhnutná na dosiahnutie cieľa alebo na fungovanie pomoci, ak je základným alebo podstatným prvkom pomoci, takže jej neuplatniteľnosť vedie k zmene rozsahu alebo hlavných charakteristík pomoci [28].

55. Podľa môjho názoru niet pochýb o tom, že mechanizmus záporného stimulu spĺňa kritériá vyplývajúce z judikatúry citovanej v bode 48 vyššie, keďže, hoci ho nemožno považovať za základnú podmienku schémy pomoci, o ktorú ide v prejednávanej veci, predsa len je jej podstatným a neoddeliteľným prvkom. Ako bolo totiž uvedené v bode 52 vyššie, tento mechanizmus sa netýka len jednej z podmienok poskytovania pomoci, ale je tiež neoddeliteľne spojený s intenzitou a primeranosťou dotknutej pomoci, ktoré sú samy osebe kľúčovými prvkami analýzy zlučiteľnosti pomoci, analýzy, ktorá patrí do výlučnej právomoci Komisie v rámci konania stanoveného v článkoch 107 a 108 ZFEÚ.

56. Keďže takúto podmienku, ktorá sa zdá byť nevyhnutná na dosiahnutie cieľa a na fungovanie schémy pomoci schválenej Komisiou, zrejme nie je možné izolovať, ťažko si možno predstaviť, ako by vnútroštátny súd mohol vyvodiť dôsledky z prípadného konštatovania nezlučiteľnosti dotknutého mechanizmu s príslušnými ustanoveniami smerníc 2009/28 a 2018/2001 bez toho, aby čo i len v obmedzenej miere zmenil túto schému pomoci, a bez toho, aby tým bolo dotknuté rozhodnutie o schválení, a teda aj jeho platnosť, alebo bez toho, aby došlo k zásahu do právomocí Komisie, a tým k zásahu do rozdelenia právomocí medzi túto inštitúciu a vnútroštátne súdy, čo je riešenie, ktoré nemožno vzhľadom na ustálenú judikatúru Súdneho dvora uvedenú v bodoch 44 až 46 vyššie podporiť.

57. V treťom a poslednom rade treba konštatovať, že Tiberis sa svojím opravným prostriedkom podaným na vnútroštátny súd v skutočnosti usiluje zmeniť schému pomoci, ktorú predtým schválila Komisia, alebo prinajmenšom niektoré jej aspekty.

58. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci systému kontroly štátnej pomoci zavedeného článkami 107 a 108 ZFEÚ sa konanie líši podľa toho, či ide o existujúcu alebo novú pomoc [29]. Hoci sa existujúca pomoc môže v súlade s článkom 108 ods. 1 ZFEÚ naďalej poskytovať dovtedy, kým Komisia nerozhodne o jej nezlučiteľnosti, článok 108 ods. 3 ZFEÚ zakazuje poskytovanie novej pomoci alebo úpravu existujúcej pomoci, ktorá nebola vopred oznámená Komisii a schválená Komisiou [30]. V tomto rámci článok 1 písm. b) bod ii) nariadenia 2015/1589 stanovuje, že „existujúca pomoc“ zahŕňa schválenú pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálnu pomoc, ktoré boli schválené Komisiou alebo Radou. Článok 1 písm. c) tohto nariadenia stanovuje, že „nová pomoc“ zahŕňa každú schému pomoci a individuálnu pomoc, ktorá nie je existujúcou pomocou, vrátane úprav existujúcej pomoci.

59. Okrem toho treba zdôrazniť, že hoci úpravy existujúcej pomoci nevedú automaticky k jej prekvalifikovaniu na novú pomoc, je to tak v prípade, ak tieto úpravy nie sú čisto formálne alebo administratívne, ale môžu ovplyvniť posúdenie zlučiteľnosti opatrenia pomoci s vnútorným trhom [31]. Ako bolo pritom preukázané v bode 52 vyššie, mechanizmus záporného stimulu predstavuje podstatný prvok dotknutej schémy pomoci, na základe ktorého Komisia analyzovala

[28] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci A-Fonds (C-598/17, EU:C:2018:1037, bod 81).

[29] Pozri v tejto súvislosti článok 1 písm. b) bod ii) a článok 1 písm. c) nariadenia 2015/1589.

[30] Pozri rozsudok z 28. októbra 2021, Eco Fox a i. (C-915/19 až C-917/19, EU:C:2021:887, bod 36 a citovaná judikatúra).

[31] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. októbra 2021, Eco Fox a i. (C-915/19 až C-917/19, EU:C:2021:887, bod 41 a citovaná judikatúra).

zlučiteľnosť tejto schémy pomoci s vnútorným trhom. V dôsledku toho by zmena uvedenej schémy pomoci, akú presadzuje Tiberis, mala za následok jej prekvalifikovanie na novú a neoprávnenú pomoc.

60. Je pravda, že v nedávnych veciach, v ktorých bol vyhlásený rozsudok DOBELES HES (C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1), Súdny dvor konštatoval, že vnútroštátny súd môže vyhovieť návrhu, ktorého predmetom je vyplatenie sumy zodpovedajúcej novej pomoci, ktorá nebola oznámená Komisii, a to pod podmienkou, že dotknuté vnútroštátne orgány túto pomoc vopred riadne oznámia tejto inštitúcii a že táto inštitúcia v tejto súvislosti poskytne svoj súhlas alebo sa jej súhlas bude považovať za poskytnutý [32]. Takýto scenár sa však v prejednávanej veci zdá byť hypotetický, a to vzhľadom na skutočnosť, že jednak talianska vláda zrejme neplánuje zmenu dotknutej schémy pomoci a jednak vnútroštátny súd sa na takúto možnosť nepýta [33].

61. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je potrebné na prejudiciálnu otázku v jej preformulovanom znení odpovedať tak, že články 107 a 108 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátny súd vykonal posúdenie zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu v rámci existujúcej schémy pomoci vopred schválenej Komisiou s článkom 3 smernice 2009/28 a článkom 4 smernice 2018/2001 v prípade, keď je tento mechanizmus neoddeliteľne spojený so schémou pomoci v tom zmysle, že je nevyhnutný na dosiahnutie jej cieľa alebo na jej fungovanie.

C. O otázke zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu, o ktorý ide vo veci samej, s článkom 3 smernice 2009/28 a článkom 4 smernice 2018/2001

62. Pre prípad, že by sa Súdny dvor nestotožnil s mojou analýzou a dospel by k záveru, že vnútroštátny súd má právomoc posúdiť zlučiteľnosť mechanizmu záporného stimulu, o ktorý ide vo veci samej, s článkom 3 smernice 2009/28 a článkom 4 smernice 2018/2001, budem v nasledujúcich bodoch subsidiárne analyzovať otázku, či uvedené ustanovenia bránia tomuto mechanizmu.

63. Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta na výklad smerníc 2009/28 a 2018/2001, ktorý by mu umožnil posúdiť zlučiteľnosť spôsobov uplatňovania talianskeho systému stimulov na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov, ktoré využívala spoločnosť Tiberis, s týmito smernicami. Tento súd sa konkrétne pýta, či sa majú článok 3 smernice 2009/28, ktorá bola účinná v čase zavedenia systému podpory a uzatvorenia zmluvy medzi spoločnosťami Tiberis a GSE, a článok 4 smernice 2018/2001, ktorá s účinnosťou od 1. júla 2021 nahradila túto prvú uvedenú smernicu, vykladať v tom zmysle, že bránia mechanizmu záporného stimulu zahrnutému v rámci tohto systému podpory.

64. Podľa môjho názoru táto otázka v skutočnosti zahŕňa dve problematiky, ktoré možno opísať nasledujúcim spôsobom. Prvá problematika sa týka otázky, či spôsoby uplatňovania talianskeho systému podpory a najmä mechanizmus záporného stimulu nie sú v rozpore s uvedenými ustanoveniami týchto dvoch smerníc z dôvodu, že sa nejavia byť „založené na trhu“ a tento mechanizmus zúčtovania by tak mohol viesť niektorých príjemcov k tomu, že by sa vzdali

[32] Rozsudok z 12. januára 2023, DOBELES HES (C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, bod 123).

[33] V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci jedenástej otázky položenej vo veciach, v ktorých bol vyhlásený rozsudok DOBELES HES (C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, body 117 až 123, ako aj citovaná judikatúra), sa vnútroštátny súd pýtal práve na to, či sa majú článok 108 ods. 3 ZFEÚ, článok 2 ods. 1 a článok 3 nariadenia 2015/1589 vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd môže vyhovieť návrhu, ktorého predmetom je vyplatenie sumy zodpovedajúcej novej pomoci, ktorá nebola oznámená Komisii, a to pod podmienkou, že dotknuté vnútroštátne orgány túto pomoc vopred riadne oznámia Komisii a že Komisia v tejto súvislosti poskytne svoj súhlas alebo sa jej súhlas bude považovať za poskytnutý.

stimulu, čo by podľa vnútroštátneho súdu bolo v rozpore s cieľmi sledovanými uvedenými smernicami. Druhá problematika sa týka existencie prípadnej diskriminácie vyplývajúcej zo skutočnosti, že podmienky prístupu k štátnej pomoci nie sú rovnaké pre všetkých výrobcov energie z obnoviteľných zdrojov, keďže mechanizmus zúčtovania sa vzťahuje len na tých, ktorí sú zapísaní do registra [34].

1. Úvodné pripomienky

65. Po prvé je užitočné pripomenúť, že systém podpory zavedený vyhláškou z 23. júna 2016 stanovoval tri rôzne spôsoby podpory založené na odlišných stimulačných mechanizmoch, ktoré boli určené v závislosti od výrobnej kapacity príslušnej elektrárne. Išlo konkrétne o tieto tri spôsoby podpory:

– prvý spôsob podpory bol založený na účasti na reverzných aukciách, ku ktorým mali prístup *veľké* zariadenia s výrobnou kapacitou vyššou ako 5 MW. Podpora sa príjemcom vyplácala, len ak hodinová pásmová cena klesla pod cenu vysúťaženú v aukcii, aby sa pokryl rozdiel medzi týmito dvomi cenami. Okrem toho stimulačná sadzba pre veľké zariadenia bola nižšia ako stimulačná sadzba pre malé a stredné zariadenia;

– druhý spôsob podpory, ktorý využívala spoločnosť Tiberis, sa uplatňoval na *stredné* zariadenia s výrobnou kapacitou od 1 do 5 MW a jeho predpokladom bol zápis zariadenia do registra. Tento mechanizmus bol založený na sadzbe primeranej nákladom na projekt, ktorý tento podnik predložil v čase podpisu pôvodnej zmluvy so spoločnosťou GSE, čím sa príjemcovi zaručila stála celková odmena za vyrobenú energiu, ktorá umožnila kompenzovať investície vynaložené na výstavbu elektrárne. V rámci tohto mechanizmu bolo konkrétne stanovené, že podpora sa poskytne, ak hodinová pásmová cena klesne pod tarifnú cenu stanovenú vyhláškou, aby sa vyrovnal rozdiel medzi týmito dvomi cenami. Ak však bola trhová cena vyššia ako pevná sadzba, dotknutý podnik musel rozdiel zaplatiť GSE prostredníctvom mechanizmu záporného stimulu;

– tretí spôsob podpory bol dostupný len pre *malé* zariadenia s výrobnou kapacitou nižšou ako 1 MW a stanovoval poskytovanie priamej podpory.

66. Treba tiež spresniť, že prevádzkovateľ, akým je spoločnosť Tiberis, mohol od začiatku neuzavrieť zmluvu s GSE, a teda odmietnuť podriadiť sa podmienkam podpory zodpovedajúcim jeho výrobnej kapacite. Táto spoločnosť mala navyše v prípade, že uzatvorila zmluvu s GSE, možnosť kedykoľvek túto zmluvu vypovedať a vystúpiť zo systému stimulov, ktoré doteraz využívala, aby mohla vyrobenú energiu voľne predávať na trhu, čím by sa vystavila výkyvom na trhu.

67. Po druhé treba uviesť, že pokiaľ ide o pôsobnosť *ratione materiae* oboch smerníc uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, je nesporné, že podpora, ktorú Tiberis získala na základe vyhlášky z 23. júna 2016, spadá pod pojem „systém podpory“, ktorý je totožne vymedzený v článku 2 písm. k) smernice 2009/28 a v článku 2 bode 5 smernice 2018/2001. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že tieto dve smernice síce umožňujú členským štátom zaviesť schémy štátnej pomoci v prospech výroby energie z obnoviteľných zdrojov, toto rozhodnutie však podlieha podmienke, že tieto schémy sú zlučiteľné s pravidlami v oblasti štátnej pomoci. Táto požiadavka

[34] Pozri body 32 a 33 vyššie.

totiž výslovne vyplýva tak z článku 3 smernice 2009/28, ako aj z článku 4 smernice 2018/2001, ktoré stanovujú, že tieto ustanovenia sa uplatňujú bez toho, aby bola dotknutá výlučná právomoc priznaná Komisii podľa článku 108 ZFEÚ [35].

68. Po tretie, pokiaľ ide o pôsobnosť *ratione temporis* týchto dvoch smerníc, treba konštatovať, že v čase prijatia vyhlášky z 23. júna 2016 a v čase, keď Tiberis uzatvorila zmluvu s GSE na základe systému podpory stanoveného touto vyhláškou, boli uplatniteľné len ustanovenia smernice 2009/28, keďže ustanovenia smernice 2018/2001 nadobudli účinnosť až od 1. júla 2021, takže dotknutý systém podpory bude možné posúdiť s prihliadnutím na smernicu 2018/2001 až od tohto dátumu, s výhradou pripomienok uvedených v bodoch 77 až 79 nižšie.

2. O zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu so smernicou 2009/28

69. Na úvod treba pripomenúť, že článok 3 smernice 2009/28 v podstate stanovuje v odseku 1, že každý členský štát zabezpečí, aby podiel energie z obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe v roku 2020 predstavoval aspoň jeho národný celkový cieľ špecifikovaný touto smernicou, a v odseku 2, že členské štáty prijmú účinné opatrenia určené na zabezpečenie toho, aby sa podiel energie z obnoviteľných zdrojov energie rovnal podielu uvedenému v orientačnej trajektórii špecifikovanej v uvedenej smernici. Okrem toho v odseku 3 tohto článku sa uvádza, že členské štáty „môžu“ na dosiahnutie cieľov uvedených v týchto odsekoch 1 a 2 využiť okrem iného aj systémy podpory.

70. Je nutné konštatovať, že zo samotného znenia článku 3 smernice 2009/28 vyplýva, že z neho nevyplýva nijaká povinnosť členských štátov prijať schémy štátnej pomoci na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, keďže prijatie takýchto schém je len dobrovoľné, ani usmernenia pre tieto štáty, ako by mali svoje prípadné schémy pomoci navrhovať. Členské štáty tak disponujú mierou voľnej úvahy, pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať na dosiahnutie záväzných národných cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov [36], pod podmienkou dodržania pravidiel Únie v oblasti štátnej pomoci [37].

71. Treba uviesť, že [v každom prípade] na základe skutočností uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania nič nenasvedčuje tomu, že by mechanizmus zúčtovania konkrétne ohrozoval investície do odvetvia energie z obnoviteľných zdrojov, takže by to vyvolávalo pochybnosti o jeho súlade s cieľmi sledovanými smernicou 2009/28 [38].

72. Z toho vyplýva, že smernica 2009/28 vrátane jej článku 3 nebráni mechanizmu zúčtovania, o aký ide vo veci samej.

[35] Pozri článok 3 ods. 3 smernice 2009/28 a článok 4 ods. 9 smernice 2018/2001, ako aj odôvodnenie 18 smernice 2018/2001.

[36] V tejto súvislosti treba uviesť, že podľa údajov poskytnutých Komisiou v jej písomných pripomienkach, ktoré Tiberis nespochybnila, Talianska republika prekročila záväzný cieľ dodávok energie z obnoviteľných zdrojov energie, ktorý bola povinná dosiahnuť podľa tejto smernice. Z čisto faktického hľadiska teda nemožno tvrdiť, že taliansky systém podpory elektriny z obnoviteľných zdrojov by bránil tomuto členskému štátu dosiahnuť svoj cieľ.

[37] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. júna 2024, Gestore dei Servizi Energetici (C-148/23, EU:C:2024:555, bod 38 a citovaná judikatúra).

[38] Pozri analýzu rozvinutú v bodoch 83 až 87 nižšie, ktorá sa uplatňuje *mutatis mutandis* na smernicu 2009/28.

3. O zlučiteľnosti mechanizmu záporných stimulov so smernicou 2018/2001

73. Na úvod treba poznamenať, že hoci sa vnútroštátny súd pýta na zlučiteľnosť mechanizmu záporného stimulu s článkom 4 smernice 2018/2001, treba ešte preukázať, či sa toto ustanovenie uplatňuje na takú schému štátnej pomoci, o akú ide vo veci samej, ktorá už bola ku dňu nadobudnutia účinnosti tejto smernice zavedená, alebo či by skôr nebolo potrebné analyzovať zlučiteľnosť tohto mechanizmu z hľadiska článku 6 ods. 1 uvedenej smernice, ktorý, hoci naň vnútroštátny súd výslovne neodkazuje, má za cieľ zaručiť legitímnu dôveru príjemcov pomoci v rámci už existujúcich schém pomoci.

74. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že nová právna norma sa v zásade uplatňuje od nadobudnutia účinnosti aktu, ktorým sa táto norma zavádza, a že hoci sa neuplatní na právne situácie, ktoré vznikli a definitívne prebehli za účinnosti predchádzajúcej normy, uplatní sa na ich budúce účinky, ako aj na nové právne situácie. S výhradou zásady zákazu retroaktivity právnych aktov by to bolo iné len vtedy, ak by novú normu sprevádzali osobitné ustanovenia, ktoré konkrétne určujú podmienky jej časovej pôsobnosti [39].

75. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora konkrétnejšie vyplýva, že na rozdiel od procesných predpisov, ktoré sa vo všeobecnosti uplatňujú od dátumu, kedy nadobudnú účinnosť, hmotnoprávne predpisy práva Únie sa majú na účely zabezpečenia dodržiavania zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery vykladať ako pravidlá vzťahujúce sa na situácie, ktoré vznikli pred nadobudnutím ich účinnosti, iba vtedy, ak z ich znenia, účelu alebo štruktúry jasne vyplýva, že im má byť takýto účinok priznaný [40].

76. Pokiaľ ide konkrétnejšie o smernice, do pôsobnosti tejto smernice *ratione temporis* by mohli spravidla spadať len právne situácie dokonané po uplynutí lehoty na prebratie smernice. To platí *a fortiori* v prípade právnych situácií vzniknutých počas účinnosti predchádzajúceho pravidla, ktoré naďalej vyvolávajú účinky po nadobudnutí účinnosti vnútroštátnych aktov prijatých na prebratie smernice po uplynutí lehoty na jej prebratie [41].

77. V prejednávanej veci je pritom nesporné, že hoci článok 4 smernice 2018/2001 stanovuje *možnosť* členských štátov prijať systémy podpory na dosiahnutie cieľov v oblasti výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, v tejto smernici sa nespresňuje, či sa toto ustanovenie má uplatňovať len na nové systémy podpory prijaté po dátume prebratia uvedenej smernice, alebo či sa jeho pôsobnosť vzťahuje aj na existujúce systémy podpory, ktoré boli zavedené pred týmto dátumom [42]. Okrem toho treba poznamenať, že článok 4 ako ustanovenie, ktoré stanovuje kritériá poskytovania podpory na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, predstavuje hmotnoprávny predpis, takže s ohľadom na judikatúru uvedenú v bodoch 75 a 76 vyššie sa toto ustanovenie môže teoreticky uplatňovať na existujúce systémy podpory, len pokiaľ ide o účinky, ktoré tieto systémy vyvolávajú po uplynutí lehoty na prebratie tejto smernice.

78. Taktiež treba uviesť, že článok 6 smernice 2018/2001 v odseku 1 stanovuje, že bez toho, aby boli dotknuté úpravy potrebné na zabezpečenie súladu s článkami 107 a 108 ZFEÚ, členské štáty zabezpečia, aby úroveň podpory poskytnutej pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných

[39] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, bod 32 a citovaná judikatúra).

[40] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, bod 31 a citovaná judikatúra).

[41] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks (C-267/20, EU:C:2022:494, body 33 a 34, ako aj citovaná judikatúra).

[42] V tejto súvislosti je nutné konštatovať, že odôvodnenia 16 až 19 smernice 2018/2001 neobsahujú nijaký údaj, pokiaľ ide o časovú pôsobnosť článku 4 tejto smernice.

zdrojov a s ňou spojené podmienky neboli revidované spôsobom, ktorý negatívne ovplyvňuje práva priznané podľa uvedenej podpory alebo narušuje hospodársku životaschopnosť už podporených projektov. V odseku 2 tohto článku 6 sa dodáva, že členské štáty môžu upraviť úroveň podpory v súlade s objektívnymi kritériami za predpokladu, že takéto kritériá sú stanovené v pôvodnom návrhu systému podpory.

79. Z toho vyplýva, že hoci členským štátom nevyplýva nijaká povinnosť revidovať svoje existujúce systémy podpory s cieľom zosúladiť ich s článkom 4 smernice 2018/2001, keďže táto smernica v tomto ohľade mlčí, majú možnosť vykonať takéto zmeny, avšak pod podmienkou, že popri pravidlách týkajúcich sa štátnej pomoci dodržia aj článok 6 uvedenej smernice, ktorý zakazuje revidovať systém podpory poskytovanej v rámci už podporených projektov spôsobom, ktorý by negatívne ovplyvňoval práva priznané podľa uvedenej podpory a narúšal hospodársku životaschopnosť uvedených projektov [43].

80. Po týchto spresneniach sa nasledujúca analýza zameria na subsidiárne preskúmanie zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu s článkom 4 smernice 2018/2001, a to pre prípad, že by sa toto ustanovenie malo uplatniť, ako to zrejme tvrdí vnútroštátny súd.

81. Rovnako ako článok 3 smernice 2009/28 aj článok 4 smernice 2018/2001 stanovuje možnosť členských štátov prijať systémy podpory na dosiahnutie cieľov v oblasti výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov. Na rozdiel od článku 3 smernice 2009/28 však článok 4 smernice 2018/2001 stanovuje záväznejší rámec a pravidlá pre členské štáty pri vytváraní schém štátnej pomoci pre výrobu energie z obnoviteľných zdrojov [44].

82. Ako bolo uvedené v bodoch 29 až 31 vyššie, z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že tento súd sa po prvé pýta, či mechanizmus zúčtovania poskytuje stimuly, ktoré sú v súlade s článkom 4 smernice 2018/2001 „*založené na trhu a [reagujú] na trhové signály*“.

83. Treba poznamenať, že na prvý pohľad bez ohľadu na skutočnosť, že vnútroštátny súd podrobne vysvetlil fungovanie mechanizmu zúčtovania, o ktorý ide vo veci samej, faktom zostáva, že Súdny dvor nedisponuje všetkými informáciami potrebnými na vykonanie úplného posúdenia tohto mechanizmu, ktoré má v každom prípade právomoc vykonať len vnútroštátny súd.

84. Treba tiež uviesť, že článok 4 smernice 2018/2001 síce skutočne stanovuje súvislosť medzi systémami podpory zavedenými členskými štátmi a skutočnými trhovými podmienkami v tom zmysle, že výška poskytnutej podpory sa v zásade musí určiť na základe podmienok, *ktoré prevládajú na trhu*, nebráni však tomu, aby bolo v tejto smernici výslovne uznané, že schopnosť jednotlivých výrobcov reagovať na trhové signály sa líši a závisí od ich veľkosti [45]. Členské štáty tak majú možnosť nielen zvoliť si rôzne typy a spôsoby podpory, ale tiež obmedziť verejné súťaže na konkrétne technológie, ak je to potrebné na to, aby sa zabránilo neoptimálnym výsledkom

[43] Tento výklad potvrdzuje aj odôvodnenie 466 usmernení na rok 2022, ktoré stanovuje, že Komisia bude tieto usmernenia uplatňovať pri posudzovaní zlučiteľnosti novej pomoci, ktorá jej bude oznámená po nadobudnutí účinnosti týchto usmernení. V odôvodnení 468 uvedených usmernení sa stanovuje len možnosť členských štátov, ak to považujú za potrebné, zmeniť existujúce schémy pomoci s cieľom zosúladiť ich s usmerneniami na rok 2022, nejde však o povinnosť.

[44] Konkrétne po prvé v odseku 3 tohto článku 4 sa uvádza, že systémy podpory pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov sa navrhujú tak, aby sa maximalizovala integrácia elektriny z obnoviteľných zdrojov do trhu s elektrinou a zaručilo sa, že výrobcovia energie z obnoviteľných zdrojov budú reagovať na cenové signály trhu a maximalizovať svoje trhové príjmy. Po druhé v odseku 4 uvedeného článku sa dodáva, že členské štáty zabezpečujú, aby sa podpora pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov poskytovala otvoreným, transparentným, konkurenčným, nediskriminačným a nákladovo efektívnym spôsobom. V týchto ustanoveniach, ako aj v odsekoch 5 a 6 toho istého článku sú uvedené aj určité objasnenia a možné výnimky.

[45] Pozri odôvodnenie 16 smernice 2018/2001.

z hľadiska obmedzení siete a nákladov na integráciu systému, potreby dosiahnuť diverzifikáciu energetického mixu a dlhodobého potenciálu technológií [46]. V tejto súvislosti treba konštatovať, že členské štáty sú pri vytváraní svojich systémov podpory, nezávisle od zohľadnenia okolností a dynamiky trhu, tiež povinné zohľadniť ďalšie ciele uvedené v smernici 2018/2001 vrátane jej článku 4, a to najmä s cieľom vyhnúť sa narúšaniu trhov s elektrinou, zabezpečiť optimálnu integráciu elektriny z obnoviteľných zdrojov do trhu s elektrinou a zabezpečiť stabilitu sústavy.

85. Z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že tento súd sa po druhé zrejme pýta na existenciu prípadnej diskriminácie vyplývajúcej zo skutočnosti, že zariadenia, ktoré majú kapacitu vyššiu ako 5 MW a predávajú vyrobenú elektrinu na voľnom trhu, môžu využívať podporu bez mechanizmu zúčtovania, zatiaľ čo pre výrobcov, ktorí sú rovnako ako Tiberis zapísaní do registra a ktorých kapacita zariadenia je od 1 MW do 5 MW, táto možnosť nie je dostupná.

86. V tejto súvislosti považujem za potrebné pripomenúť, že všeobecná zásada zákazu diskriminácie vyžaduje, aby sa s porovnateľnými situáciami nezaobchádzalo rozdielne a aby sa s rozdielnymi situáciami nezaobchádzalo rovnako [47].

87. Ako bolo pritom opísané v bode 54 vyššie, taliansky systém podpory zavedený vyhláškou z 23. júna 2016 stanovoval tri rôzne spôsoby podpory v závislosti od (maximálnej) kapacity príslušného zariadenia, pričom tieto spôsoby boli založené na rozdielnych charakteristikách a stimulačných mechanizmoch [48]. Z toho vyplýva, že rozdielne zaobchádzanie s rôznymi výrobcami energie z obnoviteľných zdrojov vyplývalo práve zo samotnej skutočnosti, že títo výrobcovia neboli v porovnateľných situáciách. Konkrétne, pokiaľ ide o rozlišovanie zavedených stimulov medzi výrobnými zariadeniami, ktoré sa zúčastnili na aukcii, a tými, ktoré sa na aukcii nezúčastnili, treba uviesť, že schéma štátnej pomoci, ktorej príjemcom bola spoločnosť Tiberis, bola založená na záruke pevnej sadzby, ktorej cieľom bolo chrániť stredné podniky pred výkyvmi trhových cien energie a umožniť im tak získať späť sumu investovanú do výstavby zariadenia zabezpečením ekonomickej životaschopnosti ich investícií [49]. Naopak, systém účasti na aukcii, ktorý sa vzťahoval na prevádzkovateľov vlastniacich veľké (výrobné) zariadenie, nezaručoval týmto prevádzkovateľom nijakú podporu, keďže ich odmena bola v zásade založená na príjmoch z predaja na voľnom trhu [50].

88. Okrem toho, ako bolo pripomenuté v bode 78 vyššie, v rámci posúdenia zlučiteľnosti mechanizmu zúčtovania so smernicou 2018/2001 je potrebné zohľadniť aj článok 6 ods. 1 tejto smernice, ktorý zakazuje revidovať systémy podpory poskytovanej projektom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov spôsobom, ktorý by negatívne ovplyvňoval práva priznané podľa uvedenej podpory a narúšal hospodársku životaschopnosť uvedených projektov. V každom prípade v prejednávanej veci skutočnosť, že mechanizmus zúčtovania, o ktorý ide vo veci samej, bol od začiatku stanovený vnútroštátnou právnou úpravou, pritom znamená, že ho nemožno považovať za porušenie najmä tohto odseku 1.

[46] Pozri najmä článok 4 ods. 4 a 5 smernice 2018/2001, ako aj odôvodnenie 19 tejto smernice.

[47] Pozri rozsudok zo 14. apríla 2005, AEM a AEM Torino (C-128/03 a C-129/03, EU:C:2005:224, bod 58 a citovaná judikatúra).

[48] Rozlišovanie stimulačných mechanizmov podľa výkonu zariadenia je navyše výslovne stanovené tak v rozhodnutí o schválení, ako aj v oddiele 3.3.2.1 usmernenia na roky 2014 – 2020.

[49] Ako bolo uvedené v bode 65 vyššie, stimulačný mechanizmus prostredníctvom „systému zápisu do registra“, ktorý využívala spoločnosť Tiberis, mal za cieľ chrániť bezpečnosť investícií zabezpečením stimulačnej sadzby primeranej nákladom na projekt, ktorý predložil žiadateľ o podporu.

[50] Ako bolo uvedené v bode 65 vyššie, dotknutá podpora sa veľkým výrobcom vyplácala len v prípade, ak hodinová pásmová cena klesla pod cenu vysúťaženú v aukcii, aby sa pokryl rozdiel medzi týmito dvomi cenami. Okrem toho stimulačná sadzba bola nižšia ako v prípade prevádzkovateľov zapísaných do registra.

89. Vzhľadom na uvedenú analýzu nič nenasvedčuje tomu, že by mechanizmus, o ktorý ide v prejednávanej veci, nebol v súlade s uvedenými ustanoveniami smernice 2018/2001.

V. Návrh

90. Vzhľadom na uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položila Consiglio di Stato (Štátna rada, Taliansko), takto:

Články 107 a 108 ZFEÚ

sa majú vykladať v tom zmysle, že

bránia tomu, aby vnútroštátny súd vykonal posúdenie zlučiteľnosti mechanizmu záporného stimulu v rámci existujúcej schémy pomoci s článkom 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES a článkom 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov v prípade, keď je tento mechanizmus neoddeliteľne spojený so schémou pomoci vopred schválenou Európskou komisiou v tom zmysle, že je nevyhnutný na dosiahnutie jej cieľa alebo na jej fungovanie.